

УДК 378+378.14

ТРЕГУБЕНКО Т.В.

м. Миколаїв, Україна

ВПЛИВ МОТИВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTI НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ

У статті здійснено аналіз результатів дослідження впливу мотиву вибору професії курсантами – майбутніми дільничними інспекторами міліції на формування їхньої професійної компетентності.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, мотиви вибору професії, працівники правоохоронних органів, дільничні інспектори міліції

Актуальність проблеми обумовлена відносно недавнім поширенням у психолого-педагогічній літературі поняття «компетентність». Із кінця 80-х років у вітчизняній науці з'являється спеціальний напрям – компетентнісний підхід в освіті. Введення поняття «професійна компетентність» обумовлено широтою його змісту, інтегративною характеристикою, що об'єднує такі поняття як, «професіоналізм», «кваліфікація», «професійні здібності» та інше.

Компетентність - це ступінь кваліфікації працівника, який дає змогу успішно вирішувати завдання, що перед ним стоять. Вона визначає здатність працівника якісно та безпомилково виконувати свої функції як у звичайних, так і в екстремальних умовах, успішно освоювати нове та швидко адаптуватися до умов, що змінюються [1].

У наукових працях ряду вчених (М.В. Гавриша, Н.М. Лобанової, С.П. Архіпової, І.А. Зимньої, А.В.Хуторського) до поняття компетентності входять, крім загальної сукупності знань, ще й знання можливих наслідків конкретного способу впливу, рівень умінь та досвід практичного використання знань [1].

Ми визначаємо компетентність як особистісну, складну характеристику людини, що засвідчує достатню її обізнаність, умілість, вправність у певному колі питань. Отже, на нашу думку, компетентність – це особистісна якість, а компетен-

ція – коло питань, за якими характеризують зазначену якість. Компетенції є важливим компонентом структури особистості, в яких фокусується її життєвий досвід, набутий у діяльності, взаємодії та спілкуванні.

Отже, компетенція та компетентність – це різні поняття. Компетентність є похідною від компетенції та характеризує індивідуальну специфіку кожного окремого суб'єкта як носія компетенції. Компетентність – це не тільки наявність знань та досвіду, але й уміння їх використовувати при здійсненні своїх функцій.

Мета статті – з'ясувати вплив мотиву вибору професії курсантами – майбутніми дільничними інспекторами міліції на формування їхньої професійної компетентності.

До числа чинників, що характеризують індивідуальні особливості курсантів-майбутніх дільничних інспекторів міліції, учасників педагогічного експерименту, здатних, на нашу думку, впливати на ефективність процесу формування професійної компетентності працівників міліції, ми відносимо мотиви вибору професії правоохоронця.

Із метою з'ясування мотивів вибору професії юриста-працівника правоохоронних органів (дільничного інспектора міліції) використовувався опитувальник “Мотиви вибору професії” [2]. Він складався з таких суджень:

I. Особистісне зростання у професії. До цього блоку ми віднесли твердження: просування по службі; можливість професійного зростання у майбутній професії; інтелектуальний розвиток у майбутній професії; оволодіти широкими знаннями в обраній галузі; оволодіти досвідом, накопиченим правоохоронцями.

II. Моральне зростання. До цього блоку ми віднесли судження: обираю професію, щоб виявляти мужність; обираю професію, щоб ризикувати; обираю професію, щоб носити форму встановленого зразка; обираю професію, щоб мати і носити табельну вогнепальну зброю; обираю професію, щоб довести іншим, чого я вартий.

III. Потяг до влади. До цього блоку ми віднесли твердження: обираю професію, щоб мати можливість виявляти владу; обираю професію, щоб мати можливість бути самостійним; обираю професію, щоб бути людиною, яку поважають; обираю професію, щоб мати широку можливість спілкуватися з іншими людьми.

IV. Соціально-професійна спрямованість. До цього блоку ми віднесли твердження: обираю професію, щоб мати можливість покінчити зі злочинністю; обираю професію, щоб мати можливість відновлювати справедливість.

V. Бажання виявляти фізичну силу і силу духу. До цього блоку ми віднесли твердження: обираю професію, щоб мати можливість фізично розвиватися; обираю професію, щоб розвивати і застосовувати свої організаційні здібності; обираю професію, щоб мати можливість особистісного розвитку; обираю професію, щоб стати сильнішим; обираю професію, щоб стати рішучішим; обираю професію, щоб стати упевненим у собі; обираю професію, щоб стати комунікативним; обираю професію, щоб стати організованим.

VI. Матеріальні вигоди від професії. До цього блоку ми віднесли твердження: обираю професію, щоб отримувати високу заробітну платню; обираю професію, щоб не служити у Збройних силах України; обираю професію, щоб отримати пільги; обираю професію, щоб користуватися привілеями; обираю професію, щоб допомагати друзям у вирішенні їх особистих справ.

Матеріали, зібрані в період, що передував формувальному експерименту, служили основним орієнтиром для розробки програми та методики експериментального дослідження на подальших етапах реалізації педагогічної моделі організації навчально-виховної роботи, особливо на першому її етапі – етапі формування особистості курсантів як суб'єктів професійного самовизначення.

Після прийняття курсантами Присяги проведено анкетування за спеціально розробленою анкетною для курсантів, які вступили до Херсонського юридичного інституту НУВС та Одеського державного університету внутрішніх справ. Мета анкетування – уточнити мотиви вибору професії юриста-працівника міліції та виявити мотиви вступу до вищого навчального закладу, наявність уявлень про обрану майбутню професію, та проблеми, що хвилюють курсантів.

Аналізуючи мотиви вибору курсантами професії юриста відповідно до виділених нами блоків, бачимо, що провідними стали мотиви особистісного професійного зростання, складовими яких є просування по службі, отримання від майбутньої про-

фесії інтелектуального розвитку у 96 осіб, або 19,1% курсантів контрольних груп та 94 осіб (18,7%) експериментальних груп.

Моральне зростання як мотив вибору професії наявний у 101 курсанта (20,1%) контрольної та 103 курсанта (20,5%) експериментальної групи.

Мотиви вибору курсантами професії юриста – працівника міліції (дільничного інспектора міліції)

Показники	Групи			
	КГ		ЕГ	
	осіб	%	осіб	%
Особистісне професійне зростання	96	19,1	94	18,7
Моральне зростання	101	20,1	103	20,5
Потяг до влади	85	16,9	81	16,1
Соціально-професійна спрямованість	73	14,5	77	15,4
Потяг до сили	63	12,6	65	12,9
Матеріальні вигоди від професії	84	16,7	82	16,3
Загальна кількість	502	100	502	100

Потяг до влади визначено у 85 курсантів (16,9%) контрольної та 81 особи (16,1%) експериментальної групи. Для цієї групи вибір професії зумовлений тим, щоб мати можливість проявляти владу, бути самостійним, бути людиною, яку поважають, та мати можливість спілкуватися з іншими людьми.

Соціально-професійну спрямованість як мотив вибору визначено у 73 курсантів (14,5%) контрольних та 77 курсантів (15,4%) експериментальних груп. Такий вибір професії вмотивований бажанням мати можливість покінчити зі злочинністю та відновити справедливість.

Потяг до сили як мотив вибору професії властивий 63 курсантам (12,6%) контрольних та 65 особам (12,9%) експериментальних груп. Він виявлявся в бажанні мати можливість фізично розвиватися, особистісно зростати, стати сильним, рішучішим, упевненим у собі, комунікативним, організованим.

Матеріальні вигоди від професії були мотивом для 84 курсантів (16,7%) контрольної та 82 курсантів (16,3%) експери-

ментальної групи. Зокрема, цей мотив виявлявся у бажанні задовольнити свою потребу у високій заробітній платні, не служити в Збройних силах України, отримувати пільги, допомагати друзям у вирішенні їхніх особистих питань, користуватися привілеями.

Неоднозначними виявилися відповіді респондентів на питання “Як давно Ви зробили свій вибір?”. Більшість із них (48%) прийняла рішення за декілька місяців до подання документів: 38% – безпосередньо перед поданням документів до інституту і лише у 14% опитаних професія юриста-працівника МВС була мрією дитинства, шкільною мрією.

Наступне питання “Що вирішальним чином мірою вплинуло на Ваш вибір?” мало на меті з’ясувати безпосередні мотиви вибору респондентами професії працівника правоохоронних органів. Відповіді розподілилися таким чином: “можливість не служити в армії” (28%); “стабільність матеріального становища працівника МВС” (20%); “високий престиж юридичної освіти” (14%); “матеріальна забезпеченість у період навчання” (12%); “можливість зробити кар’єру в органах внутрішніх справ” (10%); “необхідність мати юридичний диплом для подальшої служби” (8%); “поради батьків, близьких” (8%).

На питання “Сьогодні Ви задоволені своїм вибором?” ствердні відповіді були лише у 12% курсантів, “швидше так, ніж ні” – у 14%; “важко відповісти” – у 36%; “швидше ні, ніж так” – у 28% і, нарешті, негативно відповіли 10% курсантів.

Причинами незадоволення обраною професією, як свідчать відповіді на питання анкети “Якщо Ви якимось чином незадоволені, то з яких причин?”, вказано, “не можу звикнути до режиму та службової дисципліни” (54%); “відчуваю переважання, сильно втомлююся” (14%); “не склалися відносини в колективі” (8%); “не дається навчання” (8%); “розчарувався в професії” (4%).

На прогностичне питання “Яким би Ви хотіли бачити своє професійне майбутнє?” курсанти відповіли так: “закінчити університет (інститут), працювати за фахом” (34%); “закінчити університет (інститут), працювати в органах МВС, але за іншою спеціальністю” (38%); “закінчити університет (інститут) і піти з органів МВС” (22%); “закінчити університет (інститут), продовжити роботу за фахом у науковій сфері” (6%).

Особливо нас цікавили відповіді курсантів на таке питання “Які проблеми, пов’язані з навчанням та перебуванням в інституті, Ви можете виділити як першочергові?”, що розкриває, на нашу думку, специфічні проблеми адаптаційного періоду. Виявилось, що курсантів насамперед турбує “відсутність вільного часу” (88%); “багато часу займають наряди, чергування, роботи” (90%); “підпорядкування режиму та службовій дисципліні” (76%); “великі навчальні навантаження” (42%).

Заважають успішному навчанню курсантів, як засвідчили їхні відповіді на наступне запитання анкети, такі причини: невміння конспектувати під час лекції (62%); відсутність уміння працювати з книгою в бібліотеці (60%); відсутність навичок самопідготовки (74%); відсутність сили волі (18%); пропуски занять у зв’язку з виконанням службових обов’язків (16%).

Нас цікавило також ставлення курсантів до Присяги, їхнє розуміння її змісту. Виявилось, що для більшості курсантів це “традиція та урочистий ритуал” (86%); інші респонденти вважають Присягу “правовим актом, необхідною формальністю” (60%); “обмеженням свободи і способом впливу на працівника МВС” (34%); “початком моральної відповідальності перед суспільством і державою як працівника міліції” (38%); “найважливішою подією в житті” (12%); “порожньою формальністю” (8%).

Отже, результати анкетування досить яскраво розкривають всі суперечності адаптаційного періоду перебування випускника середньої школи в стінах вищого навчального закладу МВС України. Більшість з них (66%) вступили до вищого навчального закладу, підтримавши сімейну традицію, пішли “стежкою батьків” або прислухались до їхньої поради. Не дивно, що 62% респондентів підтвердили усвідомленість вибору професії. Але 48% випускників прийняли рішення поступити у вищий навчальний заклад МВС всього за декілька місяців до подачі документів і лише 14% із них до цього спонукало те, що служба в органах МВС була мрією дитинства.

Отже, результати дослідження впливу мотиву вибору професії на формування професійної компетентності майбутніх дільничних інспекторів міліції визначили подальший напрямок дослідження – розробку та експериментальну перевірку моделі формування професійної компетентності у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу МВС України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хуторской А.В. Современная дидактика: учебное пособие. – [2-е изд., перераб.] / Андрей Викторович Хуторской. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.
2. Яворська Г.Х. Соціально-професійна зрілість курсантів вищих навчальних закладів МВС України: Монографія. /Галина Харлампіївна Яворська. – Одеса: Пласке, 2005. – 408 с.
3. Лепіхова Л.А. Соціально-психологічна компетентність як передумова успішної самореалізації особистості // Наукові студії із соціальної та політичної психології: Збірник статей. К.: Міленіум, 2002. - Вип. 6(9). – С. 57-71.

ТРЕГУБЕНКО Т.В.

ВЛИЯНИЕ МОТИВАЦИОННОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ НА ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАСТКОВЫХ ИНСПЕКТОРОВ МИЛИЦИИ

В статье осуществлён анализ результатов исследования влияния мотива выбора профессии курсантами – будущими участковыми инспекторами на формирование их профессиональной компетентности.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, мотивы выбора профессии, работники правоохранительных органов, участковые инспектора милиции.

TREGUBENKO T.V.

THE INFLUENCE OF MOTIVATIONAL ORIENTATION ON THE FORMING OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF POLICE OFFICER

The article deals with the analyses of the result of the research of the influence of the motivation of the choice of profession by military school students as future police officers on their forming of professional competence.

Key words: competence, professional competence, motivation of the choice of profession, law machinery workers, future police officers.